

حقوق حمایت از داده‌های شخصی

نرگس نحرمانی

www.ketab.ir

سرشناسه: نخجوانی، نرگس، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور: حقوق حمایت از داده‌های شخصی / نویسنده نرگس نخجوانی.
مشخصات نشر: قم: مؤسسه فرهنگی طه، کتاب طه، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص. ۱۴/۵ × ۲۱/۵ م.
فروست: حقوق برای همه.
شابک: ۵-۳۳-۷۲۶۰-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۲۱]-۱۲۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر: حمایت از حق بر حریم خصوصی و داده‌های شخصی در فضای مجازی.
موضوع: حق صیانت از حریم شخصی
موضوع: Privacy, Right of
موضوع: حق صیانت از حریم شخصی - ایران
موضوع: Privacy, Right of - Iran
موضوع: حریم شخصی - قوانین و مقررات
موضوع: Privacy - *Law and legislation
موضوع: حریم شخصی - قوانین و مقررات - ایران
موضوع: Privacy - *Law and legislation - Iran
موضوع: حفاظت داده‌ها - قوانین و مقررات
موضوع: Data protection - Law and legislation
موضوع: حفاظت داده‌ها - قوانین و مقررات - ایران
موضوع: Data protection - Law and legislation - Iran
رده‌بندی کنگره: K۳۲۶۳
رده‌بندی دیویی: ۳۴۲/۰۸۵۸
شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۳۳۳۳۹
وضعیت رکورد: فیبا

© همه حقوق این اثر محفوظ است.

هرگونه تکثیر، انتشار، اقتباس و تلخیص یا ترجمه همه یا بخشی از این کتاب به هر صورت (چاپ، کپی، صوت، تصویر، انتشار در فضای مجازی) بدون اجازه کتبی ناشر و نویسنده ممنوع است و به موجب «قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» پیگرد قانونی دارد. نقل مطلب از این کتاب در حد متعارف و با ذکر منبع مجاز است.

(این اثر با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر می‌شود).

حقوق حمایت از داده‌های شخصی

نرگس نخجوانی

ناشر: کتاب طه

(با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)

چاپ اول: بهار ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۶۰-۳۳-۵

شمارگان: ۱۰۰۰

مدیر تولید: مهدی گلزاری

صفحه‌آرایی: زهراسادات موسوی‌فر

طراح جلد: محمدحسن امانی

چاپ و صحافی: بوستان کتاب

قم: بلوار معلم، مجتمع ناشران، طبقه سوم، واحد ۳۱۴، انتشارات کتاب طه

دستر انشارات ۰۲۵ ۳۷۷ ۴۴ ۶۲۴

دورنویس ۰۲۵ ۳۷۷ ۴۳ ۶۲۴

فروشگاه مرکزی (کتابسرای طه) ۰۲۵ ۳۷۸ ۴۸ ۳۲۶

tahabooks

ketabtaha@gmail.com

ketabtaha

www.ketabtaha.com

کتابسرای طه: کتابفروشی آنلاین
ارسال به سراسر کشور

فهرست

۷	مقدمه
۱۱	فصل اول: حریم خصوصی
۱۱	۱. تعریف
۱۷	۲. حریم خصوصی از منظر اسلام
۱۷	۳. حریم خصوصی در اسناد بین‌المللی
۲۱	۴. حریم خصوصی و آزادی بیان
۲۵	خلاصه مطالب فصل اول
۲۷	فصل دوم: حریم خصوصی در فضای مجازی
۲۷	۱. فضای مجازی و داده‌ها
۳۳	۲. حق بر فراموش شدن
۳۸	۳. بررسی رویکرد شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های متداول
۳۸	جمع‌آوری و ارزش داده‌ها برای شبکه‌های اجتماعی
۴۱	استفاده از داده‌ها
۵۲	۴. ضرورت مقررات‌گذاری و تنظیم‌گری
۵۸	نقض اطلاع یا دسترسی به اطلاعات
۵۹	نقض حق رضایت و انتخاب
۶۰	نقض حق اعتراض
۶۱	خلاصه مطالب فصل دوم

فصل سوم: قوانین و مقررات و بین‌المللی در حمایت از حقوق شهروندان	۶۳
۱. مقررات‌گذاری در سطح جهان	۶۵
۲. مقررات‌گذاری در اروپا	۶۹
مقررات عمومی حفاظت از داده اروپا	۷۰
۱. هدف از GDPR	۷۴
۲. اصطلاحات مهم GDPR	۷۵
۳. دامنه قانون	۷۶
۴. اصول اساسی GDPR	۸۰
۵. کودکان	۸۶
۶. جرمه تخلف از GDPR	۸۷
۷. اقدامات انجام‌شده توسط برخی شرکت‌ها در راستای GDPR	۸۹
خلاصه مطالب فصل سوم	۹۳
فصل چهارم: بررسی نظام حقوقی داخلی	۹۵
۱. قانون جرایم رایانه‌ای	۹۷
۲. قانون تجارت الکترونیک	۱۰۰
۳. لایحه صیانت از داده‌های شخصی	۱۰۷
۴. سایر	۱۱۰
خلاصه مطالب فصل چهارم	۱۱۳
جمع‌بندی	۱۱۵
منابع	۱۲۱
نمایه	۱۲۷

مقدمه

حریم خصوصی یکی از حقوقی است که به نوعی از دیرباز مورد توجه بوده است. نیاز به خلوت، و نیز حریمی که از دسترس «دیگری» در امان باشد، مفهومی نیست که انسان به تازگی دریافته باشد یا مورد توجه قرار داده باشد. با این حال شکل توجه به این حق و نوع حمایت از آن در طول زمان‌ها، و متأثر از شرایط فرهنگی و اجتماعی گوناگون، متفاوت بوده است. حریم خصوصی مفهومی است که، علی‌رغم آنکه سال‌هاست در حوزه حقوق بشر و شهروندی موضوع مباحث مفصل بوده است، همچنان به ابهام و تشتت دچار است. می‌توان گفت این ابهام بیشتر متوجه حوزه‌ها و مرزهایی از حریم خصوصی است که حقوق به دنبال تعیین و در نتیجه ترسیم چارچوب‌های حمایتی است. با این همه، همان‌طور که اسناد بین‌المللی و قوانین ملی و داخلی تلاش کرده‌اند، به نظر می‌رسد تا حدودی می‌توان به قدر متیقن‌ها در تعریف این مفهوم تکیه نمود تا چارچوب‌های حمایتی مرتبط را تدوین و تنظیم کرد.

امروز، وقتی از حریم خصوصی سخن می‌رود، کمتر در مورد عوامل فیزیکی و حقیقی نگرانی وجود دارد. به عبارت دیگر، عرصه‌ای که از خلال آن این حق بیشتر می‌تواند مورد تعرض قرار گیرد با تفاوت‌های چشم‌گیری روبه‌رو شده است. در عصر ما، و به مثابه یکی از بسترهای مرتبط با زمان و البته اجتماع، با پیشرفت

فناوری در حوزه‌های مختلف مواجهیم. در این میان، فناوری ارتباطی و فناوری اطلاعات، به سان فناوری‌های دیگر که با انگیزه خدمت و رفاه به بشری پدید آمده است و گسترش می‌یابد، اثری دوگانه دارد: هم می‌تواند مطلوب جامعه بشری واقع گردد و هم می‌تواند دارای جنبه‌های منفی و تهدیدکننده حقوق بشری باشد که حقوق افراد جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد.^۱ در این راستا، چالش نسبتاً جدیدی که حریم خصوصی با آن روبه‌روست عرصه‌ای است که آن را فضای مجازی یا سایبر می‌خوانیم، فضایی که در آن کاربران، به‌ویژه با عضویت در شبکه‌های اجتماعی یا نرم‌افزارهای پیام‌رسان، اطلاعات شخصی خود را، به صورت عمومی یا خصوصی، با دیگران به اشتراک می‌گذارند. این اطلاعات شخصی به خودی خود می‌توانند واجد صفت خصوصی باشند یا آنکه وسیله دستیابی به سایر اطلاعات شخصی فرد قرار گیرند. در هر دو صورت، به نظر می‌رسد که فضای مجازی با اوصاف مذکور می‌تواند در حیطه اطلاعات و داده‌های شخصی به بستری برای نقض حریم خصوصی بدل شود. ضمن آنکه به نظر می‌رسد با توجه به ویژگی‌های فضای مجازی، دستیابی به اطلاعات خصوصی و شخصی، حتی در مواردی که لزوماً در مورد اشتراک‌گذاری آن رضایتی وجود ندارد، بسیار آسان‌تر از چیزی صورت می‌گیرد که عموم مردم تصور می‌کنند. نرم‌افزارهای پیشرفته در کنار صرف ورود یا استفاده از برخی برنامه‌ها امکان دسترسی و پردازش اطلاعاتی را برای ارائه‌کنندگان خدمات اینترنتی فراهم می‌آورد که گاهی درخور توجه تلقی می‌شود و گاهی نیز اهمیت چنین اطلاعاتی نزد صاحب آن مشهود نیست. به هر حال، به نظر می‌رسد که فضای مجازی بستری است که زمینه تعرض به حریم خصوصی را، از نظر نوعی و نیز کمی، به میزانی گسترده فراهم کرده است که بارزترین و قابل توجه‌ترین نمود آن را می‌توان دسترسی غیرمجاز به داده‌های شخصی دانست.

۱. ریسی دزکی لیل، قاسم‌زاده لیا سی فلور، «چالش‌های نظام حقوقی ایران در نقض داده‌های شخصی و حریم خصوصی در فضای سایبر»، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۱۱۰، تابستان ۱۳۹۹، ص ۱۴۳.

کتاب حاضر تلاش کرده است تا به زبانی ساده و به اختصار ضمن معرفی حریم خصوصی، به عنوان یک حق انسانی، به بررسی مؤلفه‌های مرتبط با آن بپردازد و تا حدودی تشریح کند که شهروندان در قبال داده‌های شخصی خود در فضای مجازی از چه حقوقی برخوردارند، نسبت حریم خصوصی با فضای مجازی چیست، چگونه و از سوی چه کسانی ممکن است در این فضا نقض شود، چه تلاش‌هایی در سطح ملی و بین‌المللی برای حفاظت از آن صورت گرفته است، و در نهایت، در سطح حقوق داخلی چه اقدامات مرتبطی صورت گرفته و چه کاستی‌هایی وجود دارد.